

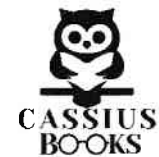
**LBRIS**

We know  
books

*Antologator Raluca Irimie*

Antologia

**Povești sub cerul  
înghețat**



Copertă: Lejla Sandra M.

Tehnoredactare: Raluca Irimie

Corectură: Raluca Irimie, Simona Radu

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României****Povești sub cerul înghețat**/ antolog.: Raluca Irimie. - Gilău : Cassius

Books,

2024, ISBN 978-606-9731-97-0

I. Irimie, Raluca (antolog.)

821.135.1

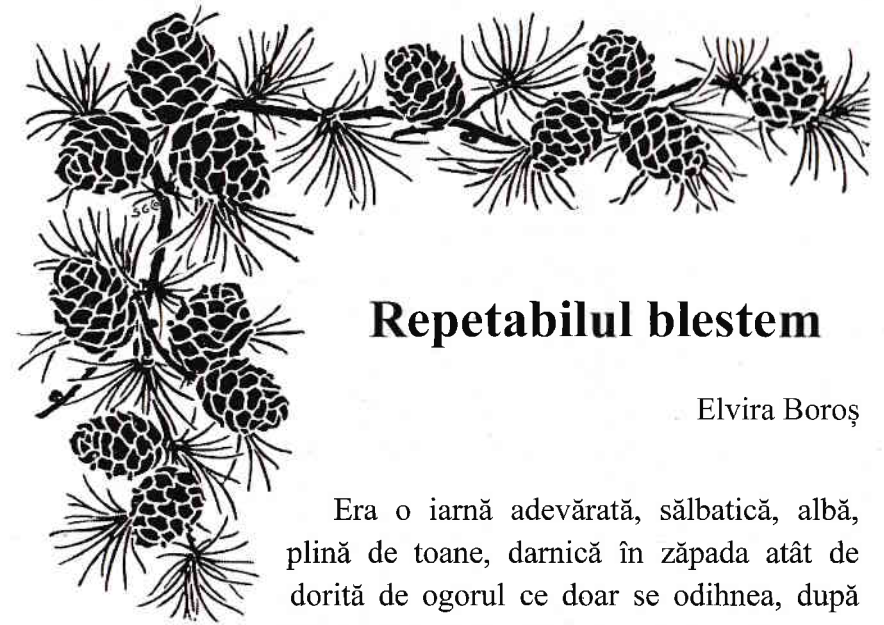
## Cuprins

|   |            |
|---|------------|
| <b>Repetabilul blestem .....</b>              | <b>7</b>   |
| <b>Un vizitator pentru Ofelia .....</b>       | <b>34</b>  |
| <b>Fereastra .....</b>                        | <b>60</b>  |
| <b>Inimă înghețată.....</b>                   | <b>64</b>  |
| <b>Cine mai crede în Moș Crăciun? .....</b>   | <b>77</b>  |
| <b>Cuvintele pe care nu le-am rostit.....</b> | <b>85</b>  |
| <b>Născuți între două lumi .....</b>          | <b>100</b> |
| <b>Copilul din întuneric .....</b>            | <b>133</b> |
| <b>Arunc vâslele.....</b>                     | <b>141</b> |
| <b>Poveste cu daci.....</b>                   | <b>151</b> |

©CASSIUS BOOKS, 2024

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor. Deținerea unei copii fără suportul fizic și original este ilegală (conform Legii Dreptului de Autor). Ca excepție, se permite preluarea unor scurte citate în eventuale recenzii.

Între albul neiertător al zăpezii și umbrele propriilor temeri, aceste povești te vor învăța că răspunsurile nu sunt întotdeauna calde sau ușoare, dar ele nasc o frumusețe greu de descris. Citește și lasă-te condus de fulgii care cheamă sufletul tău spre o adevărată nouă aventură.



## Repetabilul blestem

Elvira Boros

Era o iarnă adevărată, sălbatică, albă, plină de toane, darnică în zăpada atât de dorită de ogorul ce doar se odihnea, după datinile bătrânei planete. Sub plăpumile neprihănite, așternute de la Ziua Tuturor Sfinților încoace, serbată și de frații români de dincolo de munți, chiar și natura de jos amuțise; ori poate dormea adânc, ocrotind pământul ce ținea strâns bobul de mei și grâul alb, ba chiar și puținele boabe aurii de cucuruz ce încă nu fuseseră acceptate complet de sârmanii țărani. Cineva sus de tot, în bolta tainică a lumii, hotărâse că scoarțele colorate ale toamnei, țesute atât de misterios și-au trăit traiul, era vremea să se pregătească cele albe pe care Ignatul urma să le însemne cu pecetea sacrificiului dintre lumi. Și era mult de lucru la cele albe căci fragedul ogor trebuia învelit bine cu plăpumi ușoare, una peste alta, pentru a-i ocroti plăpândeale surse de viață. Da, devreme s-a așternut omătul gros anul ăsta! De-ar da cel Bun să-l țină cojoc Mamei Pământ până în martie!

Când strivesc țesătura albă și când gerul îmi plesnește fără milă obrazii, îmi amintesc poveștile ce mă înfiorau despre iernile

de altădată pe plaiurile noastre. Și cum altfel ar fi putut fi aici, la vămile lumii blânde și vesele a moldovenilor și muntenilor când îi călcau oamenii aprigi ai stepelor sărace? De câte ori scoarțele albe, fără florile colorate ale toamnei, nu se murdăriseră de cei ce intrau cu nesimțire peste ele, călcând în picioare suflete și trupuri? Trupuri adevărate din carne, sânge și lacrimi. Ehei, povestea e lungă, e tristă, e datină și e destin pentru oamenii locurilor astea. Dar să nu mă abat din drumul vorbelor, atât cât îmi mai răsună în urechi amintirea vocii povestitorilor.

Pe drumul alb, puțin îngălbenit de trecerea săniilor, drum ce făcea legătura între cetatea Brașovului și cea a Brăilei și pe care umblau toate felurile de oameni, buni și răi, creștini și păgâni, era puțin umblat în acea iarnă când bântuise o holeră adusă tocmai din Asia! Și pe acest drum Radu înainta călare pe Murgu, prietenul cal ce trăgea o sanie mică, ușoară. Radu fusese să vadă saivanul de oi din marginea pădurii de salcâmi, să mai ducă ceva prospătură îngrijitorilor ce stăteau acolo toată iarna, păzind mioarele de lupii cenușii și cei umani. Acum se grăbea spre casa părintească. Spera să ajungă până la amurg, să nu-l prindă pe drum umbrele lumii de Dincolo.

Deodată liniștea adâncă fu spartă de focuri de armă. Apoi voci puternice de bărbați ce cântau, ei știu ce, în altă limbă. Oricum nu pe înțelesul lui Radu. Prevăzător omul se uită împrejur să găsească iute un adăpost, o ridicătură, orice, căci zarva ce tot sporea nu-i prea era pe plac. Văzu aproape o movilă de pământ de pe care vântul măturase o parte din zăpadă. Se retrase acolo și, spre norocul lui, împrejur totul era bătătorit, semn că o caravană mai măricică staționase. Îi dădu ocol și văzu că pe partea opusă drumului avea o scobitură adâncă, probabil că, după cum indica culoarea țărânei, oamenii munciseră să facă rost de

lut galben pentru sobe. Descălecă și-l îndemnă pe Murgu să intre acolo, făcându-i și un semn doar de ei știut, să păstreze tăcerea. Ce tainică e relația asta a omului cu animalul pe care-l hrănește, îi potolește setea și-i vorbește ca unui frate atunci când împart greutățile zilnice!

La timp intrară Radu și Murgu acolo. Câteva sănii trecură pe lângă movilă cu mult zgomot, dar Murgu rămase nemișcat, nici măcar un mușchi nu tresări pe frumosul lui trup. Radu abia acum pricepu că săniile erau pline cu ciuvaki, probabil deja beți după cum cântau. Când sunetele se mai depărtară și pământul vibră mai puțin sub cizmele lui cu talpă groasă, primite de la un ofițer pe care-l slujise în fostul război, ieși cu precauție și se uită în direcția petrecăreților. Săniile, din cât se mai vedeau, erau împodobite cu scoarțe moldovenești frumos colorate, cu flori mari de hârtie și un pui de brad verde. Semn că se duceau la o nuntă. Ori la moarte? Bradul nu era clar, nu văzu cum era împodobit în amănunt: de viață aici pe pământ ori de viață veșnică?

Se gândi că a făcut bine ascunzându-se. Dacă-l vedeau ciuvakii, precis îi lua calul, cizmele, șuba căptușită cu blățile de lupi, să țină în bătaia crivățului de-ar fi fost nevoie să stea o noapte în zăpadă. Aproape sigur că l-ar fi și împușcat! Își făcu cu smerenie trei cruci mari, așa cum îl învățase buna când era prunc și se ținea de fusta ei, îl mângâie pe Murgu în semn de mulțumire că a fost ascultător și trase sania spre drum. Apoi se gândi să mănânce ceva căci mai avea câteva ceasuri până acasă. Trase un sac cu fân pentru Murgu, apoi scoase de sub plocade o butie cu apă tot pentru cal. Își puse și lui o bucată de pâine, un cârnat și puțină slană, toate udate ușor cu răchie slabă, doar atât cât să-i încălzească trupul și să-i dea curaj pe drumul iernii și al tâlharilor. Când termină, își îndemnă calul cu dragoste:

— Hai Murgu neichii, să ajungem acasă pe lumină... Să nu se îngrijoreze bătrânii... Hei, bărbate, grăbește pasul, pe tine te așteaptă femeia ta la grajd. Parcă o văd cum adulmecă cu nările când ne apropiem și te cheamă lângă ea. Pe mine doar patul gol și rece. Că nu gălesc și eu o fată săracă și harnică să o fac nevastă!

Plecară pe drumul îngălbenit unde ciuvakii aruncaseră și două sticle goale ce miroseau puternic a rachiu. Radu se gândi cu amărăciune la sărmanii care pierduseră agoniseala în fața invadatorilor. Familia lui scăpase. Încă! Doamne ajută-ne, zise el tare închinându-se iar. În acel moment cineva necunoscut lui și lumii începu să scuture cu putere cearșafurile cerului și fulgi mari cât puii de rândunică de-o zi, plutiră veseli în hârjoana așternerii pe el, pe Murgu, pe sanie, pe drum, pe suflete...

Merseră puțin, până în dreptul unei ridicături ce era mai mare decât o pălărie de gabor, dar mai mică decât ceaunul în care făceau în fiecare an săpunul acela cu flori de levănțică. *Cum naiba ajunsese ridicătura aceea acolo, în mijlocul drumului? Ieri când venisem, nu era!* gândi Radu cu voce tare. *Am greșit oare drumul? Ne-am pierdut, eu și Murgu? Nuuu!* Dădu să o ocolească dar calul se apropie și, destul de precaut, o împinse ușor cu botul. Apoi dădu, tot ușor, cu copita. Abia atunci un geamăt se auzi de sub stratul subțire de zăpadă. Radu nu știa ce să facă. O fi vulpe, pui de lup rănit? Auzi o voce aproape stinsă care se ruga. Însăpăimântat, dădu stratul subțire de zăpadă la o parte și, spre mirarea lui, se ridică timid de jos o fătucă îmbrăcată sumar. Doar o ie și un ilic bogat lucrat, în jos o fotă ce părea nouă, iar în picioare ciorapi de bumbac bine întinși și pantofi de orășeancă. Speriată, fata încerca să-și recupereze broboada ce-i căzuse pe spate, lăsând vederii frumusețe de codițe negre.

— Doamne Dumnezeule, ce cauți pe aici? În felul ăsta? zise Radu arătând spre hainele ei sumare pentru anotimpul zeului Crivăț. Că nu-i niciun sat așa aproape!... Stafie în plină zi? Ori, Doamne iartă-mă, te-au lăsat ciuvakii să mori aici?

Fata tremura groaznic și abia reuși să îngaime:

— Am căzut din sanie! Era bine dacă muream! M-au luat cu forța de la mămuca și mă duceau să mă facă mireasă la un ofițer de-al lor! Ziceau că au primit ordin să îmi aducă o fecioară drept mireasă și în schimb le dă răchie de-a noastră pe săturate!

— Și tu? Vrei să te duci?

— Ioc! spuse fata plângând. Dar dacă nu mergeam cu ei, pușcau pe mămuca!

Radu își scoase repede șuba, luă un preș de pe sanie și-i făcu loc fetei. O acoperi cu șuba lui și-i dădu ordin lui Murgu să meargă repede. Diavoli s-ar putea întoarce dacă văd că le lipsește... mireasa! Noroc că ninge zdravăn și se acoperă urmele.

Se înfășură în preș precum mexicanii și porni și el în pas grăbit, încercând să se țină de Murgu care parcă pricepuse drama fetei și pericolul în care se aflau, astfel că-și îmbina pașii cu eleganță, dar și cu sârg.

Ajunseră în sat când deja în casele celor mai înstăriți și bordeiele săracilor pâlpâiau felurite lumini, precum genele fetelor rămase nemăritate când își căutau iubiți creduli de dus în șură. Îi zise fetei să se ghemuiască și să se acopere bine, că dacă întâlnesc pe cineva în cale să nu-și dea seama ce e pe sanie. Intră pe ulița lui, apoi în curte. Se duse cu sania până la grajd, îl șterse pe Murgu de zăpadă, îl legă lângă mândra lui care deja fremăta nerăbdătoare, le puse fân și apă și-i lăsă să se iubească în stilul lor.

Dădu ocol căsuței și se furișă pe la geamuri, asigurându-se că în casă nu sunt decât bătrânii lui. Luă apoi fata cu șubă cu tot și

intră. Lăsa *pachetul* lângă vatră apoi trase peste geam ștergarul țesut cu flori colorate, astfel că orice ochi curios să nu vadă în casă. Desfăcu șuba și le spuse alor lui povestea. Bătrâna scotoci ceva prin tindă, apoi puse două blide cu mâncare, lapte cald, niște pâine și câte un păhărel de țuică, îndemnând tânăra să bea.

— Ești în casă de oameni buni, fata mea. Ia, mănâncă, bea rachia că e îndoită cu apă pentru tine. Hai!

Îi lăsa singuri cu Moșu', răscoli iar ceva prin tindă și veni cu niște haine mai ponosite, dar curate. O îndemnă pe fată să se schimbe înainte de culcare să nu-și strice mândrețe de țoale. Apoi îi indică patul lipovenesc de deasupra sobei, zicând că în noaptea asta e al ei, să se dezghețe. O asigură încă o dată că nu sunt oameni răi, iar a doua zi urma să vorbească mai mult, să-i găsească părinții.

Noaptea trecu greu pentru Radu. Abia acasă la căldura vetrei realizase cât de frumoasă era

fătuca. Nici nu o întrebase de nume, nici din ce sat e, a cui, că poate îi cunoaște părinții.

Fata dormi o vreme apoi începu să plângă sub plocade. Nu pentru ea ci gândindu-se că nemernicii se vor întoarce în sat când îi vor constata lipsa și o vor bate ori împușca pe bătrâna ei mamă. Ori, Doamne păzește, vor face și alte diavolii cu femeia! Auzise și văzuse femei chinuite de acei nemernici de bărbați, fie că erau fecioare, fie bunici! Oameni fără Dumnezeu! Deși furau icoanele să le ducă femeilor lor de acasă!

Bătrâna o auzi plângând și se urcă la ea. O luă în brațe, o alină o vreme apoi îi zise să meargă amândouă să mulgă vaca că în curând vor cânta cocoșii și bărbații trebuie să găsească laptele cald pe plită. Gândea femeia că astfel o va mai scoate din bezna grijiilor.

— Fata mea, cum te cheamă? Că băietul nu ne-o zis...

— Esna, răspunse ea timid.

— Esna... Frumos nume da nu prea îi de pe la noi! Ești de pe aici, din zona noastră?

— Măicuță, eu nu știu unde sunt acum. Ticăloșii ăia m-au urcat în spatele carului și m-au acoperit cu un oghial să nu mă vadă oamenii pe unde treceam. Mi-au interzis să mă mișc. Ei beau și vorbeau pe limba lor... Beau vinul și răchia făcute de Bunelu', arde-i-ar focurile Iadului! Au luat tot, chiar și porcii de urma să-i tăiem de Sfântul Ignat!

— Gata fată. Nu mai plânge. Bine că ai scăpat doar cu atât. Găsește Radu o cale să te ducă acasă!

— Vreau să aflu de maica. Să o iau de acolo și să fugim cât mai departe. Ne-au călcat ăștia de câteva ori. Mereu luau doar mâncare și siluiau femeii din sat. Acum au venit și după o mireasă.

— Uite, noi suntem cam la zece ceasuri de Piscul Brăilei, dacă știi unde e.

— Da, știu, am fost cu taica la un târg... Taica a fost... musulman. Să nu mă alungi, maică. A fost cu turcii, luat cu forța, prin alte țări și l-au făcut musulman... când a putut fugi, a venit cu un vapor la Sulina și de acolo pe jos la Brăila. S-a înțeles cu un turc și l-a adăpostit și lecuit în geamie că avea picioarele degerate și plămâni prăpădiți. Vânturile sunt aprige iarna peste ape. Crivățul scăpat din cușcă a făcut prăpăd. Și Taica era prins între suflarea lui, troiene și gerul cumplit. Mă mir că a rezistat!.....Știi Maică, când au fost alungați turcii de ruși, taica l-a ascuns și el pe turc și l-a învățat să se închine și să spună câteva rugăciuni. Merita omul! Când a intrat țaru' în geamia goală, le-a dat de lucru, Taica era priceput la lemn și piatră. Că fusese cu turcii până la faraoni. De acolo știa numele de Esna...

Cică era o ghicitoare care i-a zis în palmă despre mine, despre singurul lui fecior pe care nu-l va vedea decât ca înger în lumea Ceia, despre nepoții pe care nu-i va atinge niciodată.

— Aha. Și satul tău, cum îi zice?

— Cinci Gorgane. E mai spre pădure.

— Mda, am fost acolo la o nuntă, de mult timp. Când încă mă țineau picioarele la horă. Hai să fierbem laptele.

Ajunse în casă, femeile puseră masa apoi familia o mai descusu pe Esna despre neamurile ei. Aflară că tatăl murise împușcat de un diavol din pustie ce se luase de mumă-sa. Atunci a pierdut biata femeie și sarcina... ultima... un băiat în opt luni...

Radu promise să facă un drum la Cinci Gorgane, să ducă veste mamei Esnei, să ia haine fetei și să afle noutăți, apoi poate o duce și pe ea acasă.

— Drumul nu e greu, dar iarna prin pădurile astea, pe viscol, e mai fioros. De aceea nu te iau, fată. Șuieră crivățul, lupii dau târcoale și zău că nu s-ar îndupleca de o fată așa frumoasă ca tine. Foamea ne face diavoli pe toți, fie om, fie ce-o fi... alte suflete ale Domnului.

Bătrânii își aruncară câte o privire rapidă auzindu-l pe Radu vorbind astfel. Erau necăjiți că fiul lor, unicul rămas sigur în viață, nu dă atenție fetelor de măritat. Dar nici nu l-au bătut la cap cu însurătoarea dacă el nu iubea nicio fată. Căsnicia era și fericire divină, dar și blestem în acele vremuri tulburi când străinii poșteau la femeile și acareturile de pe aceste plaiuri.

A doua zi soarele se juca pe zăpadă și mii de sclipiri loveau ochii curioșilor. Două vrăbii, înfoiate nevoie mare de parcă erau la paradă, ciuguleau câteva firimituri de mămăligă pe care bătrânul le aruncase spre ele, zicând către Esna: *Să trăiască și ele până la vară că sunt răsuflările Domnului. Și fără ele, Esna tată,*

*ne-ar mânca viermii poamele din copaci, încă din zilele lui cireșar și până hăt, la alea din răpciune.*

Radu ieși din camera mai depărtată cu ceva săculeți în mâini:

— Plec tată! Să mă binecuvândați. Esna, fată, merg la casa mamei tale să-i duc veste bună despre tine. Am luat și ceva merinde că de, cine știe ce-au făcut nemernicii ăia prin beciurile voastre. Stai cuminte în casă, ascultă ce-ți zice maica și nu te arăta lumii. Și să ai credință bună, fată! Domnul te-a ferit deja de Satane, semn că ești un suflet bun.

Esna îl petrecu cu privirea prin bucățița de geam și se rugă Domnului în gând, să-l ocrotească pe flăcău și să-i aducă vești bune despre maică-sa.

Zilele au trecut greu, îngrijorările nu se auzeau, doar se simțeau în priviri. Și bătrânii, și Esna, nu se gândeau decât la Radu și Murgu. Între timp a mai nins, foarte mult cu fulgi mari și din ce auzea bătrâna la biserică, drumurile erau blocate de nămeții albi. Soarele de se arătase așa darnic când plecase Radu, nu se mai dezveli lumii pământene. Cerul devenea din zi în zi mai cenușiu, asemeni blăniilor lupilor din alte vremuri. Încet, parcă furișându-se ca un animal de pradă, o boare de aer foarte rece își făcu drum spre casa lui Radu. Bătrânul, deși puțin surd, i-a prins murmurul sinistru și știu că vor veni vremuri grele:

— Nevastă, ne amenință Crivățul. Să punem mai mult fân și apă în staul că nu se știe ce vine. Tu, Esna, fată, du lemne în tindă, pune și ceva mai mulți coceni. S-ar putea să ne prindă zăpada mare. Cât noi poate, zise bătrânul ca pentru sine. Doamne ajută și fii bun cu drumeții cinstiți!

Noaptea a fost cumplită! Crivățul și-a dezlănțuit furiile peste Bărăgan, cum nu mai făcuse până acum. Urlete sinistre scotea, zăpada chiar veche o spulbera, așa că greu putea merge un om pe picioarele lui. Esna a pus mereu lemne pe foc și a mai deschis

ușa din când în când, să iasă fumul ce-l întorcea vântul ca pe un caier de lână. S-a dus fără știrea bătrânilor să vadă ce fac animalele din grajd și chiar Șuier, câinele casei. Ultimului i-a dus încă o porție de mâncare caldă, știind că este cel ce nu s-ar sfii de stihiiile naturii și de atacul haitei de lupi care s-ar aventura să sfărtece oile pe așa vreme. I-a pus și lui un braț de fân să-i mai țină de cald în cușca de lemn. S-a dus și în grajd unde iapa fremăta, poate de teamă, poate de dorul și grija lui Murgu, tatăl mânzului ce avea să vadă lumea în curând. Esna întinse palma și-i oferi un măr, apoi îi atinse coama. Iapa își lăsă grumazul greu pe umărul fetei și scoase un oftat aproape uman. Două femei atât de diferite, fiecare cu grijile și dorurile ei, dar atât de legate prin viața ce le-o dăduse El.

Fata se asigură că toate animalele sunt bine apoi intră în casă, verifică soba și se ghemui într-un colț de pat, cu gândul la Radu și drumul lui.

Băiatul ajunsese deja aproape de satul Esnei. Prin viscol, el și Murgu trecuseră greu, ajunseră la marginea lăstărișului după care ar fi trebuit să vadă primele case. Un miros de ars însă îl izbi pe Radu, chiar înainte ca ochii lui să vadă ceva. Era un miros greu, de lână arsă, de carne făcută scrum și de lut încins. O luă înaintea Murgului și se îngrozi: satul ardea, aproape jumătate din case erau în flăcări! Pe zăpada albă zări numeroase pete. Se retrase cu Murgu în lăstăriș, îl acoperi cu o pânză albă și așteptă. Într-un târziu auzi plânsul de jale. Mai urmări puțin din lăstăriș, apoi bărbatul își adună curajul să intre în sat. Era prăpăd peste tot! Oameni morți în zăpadă, copii țipând, mai încolo o femeie dezbrăcată care încă se zbătea într-o baltă de sânge, alții urlând cu copii fără viață în brațe. Alții căutau să stingă focurile de la case. Era iadul care se mutase pe pământ.

Radu găsi un bătrân ce nu putea merge. Stătea și plângea în pragul unei case.

— Ce e asta, nene? Cine v-a făcut asta?

— Diavolii băiete! Diavolii care ne calcă mereu pământul și ne fură fetele și agoniseala. Fata mea zace în pat, e moartă! Moartăăă! Au tăbărat pe ea trei diavoli și-au necinstit-o până a murit! Sub ochii mei păcătoși! Râdeau de mine că privesc, urlu și nu pot face nimic... Nici să o îngrop nu pot că sunt un prăpădit de olog. Și nici popă nu mai avem să-i zică stâlpii! Că l-au tăiat în biserică, în altar.

Radu aruncă o privire în odaie și se cutremură. Își dădu seama că trebuie să facă ceva să-l ajute pe bătrân. Îl luă în brațe și-l duse în odaia de curat, îl înveli bine și-i promise că merge să vadă ce poate face pentru fată. Apoi îl acoperi pe Murgu cu pleduri și-i dete fân, lăsându-l dezlegat ca în caz de nevoie acesta să fugă liber. Plecă spre alte case unde moartea deja se instalase. Găsi o femeie care, asemeni lui, mergea din casă-n casă, căutând să ajute unde încă mai erau vii.

— O caut pe Ileana a lui Dumitru. M-au trimis neamurile, zise Radu precaut.

— N-o mai căuta, băiete. Au legat-o de un cal și au plecat cu ea târâș. Deja e moartă, poate chiar mâncată de lupi. Repetabilul blestem... Am ajuns să dorim cotropirea turcilor și nu a diavolilorăștia care zic că sunt de o credință cu noi. Osmanlâii n-au făcut atâta prăpăd decât dacă boierii au rupt hrisoavele de învoire... Ăștia sunt diavoli, vampiri, monștri...

— Cum așa? De ce să o lege de cal?

— Păi femeia asta a avut o fată, Esna. Au luat-o acum câteva zile, cică să o facă mireasă la Brăila la un șef de-al lor. Fata ar fi reușit să fugă pe drum și i-a pedepsit șefu'. Noi nu știm, aici nu

s-a întors. O fi murit și ea sărmana în fălcile unor fiare... Of, Doamne, ce blestem! Acum au venit după ea și cum n-au găsit-o, n-au crezut ce spune mamă-sa, așa că au pedepsit tot satul. Au luat alte două fete frumoase, pe altele le-au siluit în fața părinților, pe una au dus-o în biserică s-o necinstească și cum părintele s-a opus, l-au împușcat și pe el în sfântul altar.

— Doamne ferește, am auzit, dar încă n-am văzut ce prăpăd pot face ăștia!

— Ei băiete, sunt diavoli, nu sunt oameni. Noi muream de frig îmbrăcați și ei au venit în cămăși de pânză, cu capul gol și bărbile în vânt. Sunt turbați! Nu știu ce vom face că bărbații care s-au opus sunt morți, Dumnezeu să-i odihnească!

— Mătușă, hai să vedem ce a mai rămas viu. Apoi să vedem cum îngropăm morții. Nu plec mai departe la drum până nu facem puțină lumină aici.

Radu era precaut, nu-i spusese femeii că Esna era la casa lui. Întrebă într-o doară dacă și casa Ilenei lui Dumitru a fost arsă. Femeia îi spuse că nu, doar a fost golită de mâncare și băutură, icoanele călcate în picioare ori luate, alea frumoase, luate și hainele care rămăseseră de la bărbat-su, că era colindat și avea destule de orășean. I-o și arătă așa că Radu întrebă dacă poate sta el acolo câteva zile, până îi ajută pe oameni să facă puțină ordine. Iar despre morți zise că dacă n-au preot prin satele din jur, vor găsi pe cineva care știe să citească și vor ține ei un fel de slujbă. Că Dumnezeu e bun, știe că cei omorâți aici deja nu mai au păcate și sunt primiți în Împărăție la El.

Radu s-a ținut de promisiune. Împreună cu ce bărbați rămăseseră în viață, săpă gropi pentru morți, îi cără pe rând cu Murgu, căci alți cai nu mai rămăseseră în sat, căută cărți în biserică și le citi din ele la căpătâiul fiecărui mort, așa cum știa

de când era copilandru și slujea de plăcere la biserică din satul lui. Noroc că în desaga adusă de acasă Radu avea și o ploscă cu vin roșu precum sângele lui Isus, astfel că paosul morților a fost împlinit după datină. Ajută și câțiva localnici să-și repare casele, acolo unde mai avea cine să le locuiască, curăță altarul de sânge și făcu ordine în biserică, ca un alt preot, poate prea tânăr, să nu se înspăimânte când intră întâia oară aici. După asta făcu ordine în casa Ilenei lui Dumitru. În taină, alese lucrurile necesare fetei și le legă strâns să nu bată la ochi când pleacă. Surprinzător, dar găsi și câteva poze pe tablă pe care, bănuind el, erau părinții Esnei. Lucru rar să găsești poze într-o casă țărănească din inima Bărăganului! Dar cum tatăl ei lucrase la Brăila, spera să lămurească lucrurile. Apoi vorbi cu oamenii și spuse că el trebuie să plece mai departe, în treburile lui.

În dimineața zilei de plecare, oamenii îl salutară cu lacrimi în ochi. Veniseră cu ștergare în care fiecare pusese ce mai găsise prin beciurile devastate: o bucățiță de brânză, de slană ori cârnați, mămăligă și chiar o pâine caldă. Băutura n-au avut să-i dea, o luaseră mizerabilii pe toată, chiar și zeama din borhotul ce fermenta încă.

Era o dimineață cu un ger năprasnic, dar culmea, soarele strălucea pe cer. Lacrimile înghețau pe gene, mustățile bărbaților erau albe și mâinile roșii ca para focului. Radu promise că se va întoarce cândva, poate vara, poate tot iarna, Dumnezeu știe când, dar va reveni!

Drumul spre casă i se părea prea lung când se gândea la cei dragi, totuși prea scurt când își dădea seama ce vești cumplite duce. Își făcea griji despre ce-i va spune Esnei, cum să facă mai ușoară vestea despre moartea năprasnică a mamei ei. Sigur la cât era de firavă, Esna se va îmbolnăvi de durere. Se va simți